

Інститут наукового прогнозування
кафедра економічної теорії
Львівської комерційної академії
Кримський інститут економіки та
господарського права (Севастопольська філія)
кафедра суспільно-політичних наук
Вінницького національного технічного університету
кафедра філософських та соціальних наук
Чернівецького торговельно-економічного інституту
Київського Національного торговельно-економічного
університету
Хмельницький торговельно-економічний інститут
Поволзький інститут ім. П. А. Століпіна
Асоціація „Аналітикум”
Українське товариство російської культури «Русь»
ЦМНС, видавництво «ТК Меганом»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ НАУКИ

Матеріали XI
Міжнародної наукової
інтернет-конференції
21 – 23 жовтня 2014 року

Київ 2014

2. Девдера М. Таємниці словесної творчості. Книга для вчителів і всіх охочих. – Вінниця: ПП “Видавництво “Тезис”, 2003. – 120с.
3. Драч І. І. Розвиток творчих здібностей студентів – важлива складова підготовки майбутніх фахівців: наук.-метод. збірник МОН України. – Нові технології навчання, 2006, випуск 45.
4. Зіненко Н. Через творчість – до особистості // Рідна школа. – 2005. – №3.
5. Куцевол О. Тренінг креативних якостей учителя-словесника О.Куцевол // Дивослово. – 2008. – № 3.
6. О. Мирон (Баран). Дорогою добра і любові // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колежіумах. – 2007 №7.
7. Рукасов В. Реалізуємо творчий потенціал особистості / В. Рукасов // Рідна школа. – 2006. – № 12.
8. Саєнко Т. Формування творчої активності майбутнього вчителя // Рідна школа. – 2006. - №12, с. 5 -8.
9. Сафопова Н. Творчий педагог – фундатор формування творчої особистості // Рідна школа. – 2003. - №2.

References:

1. Voloshchuk I., Shepotko V. Pedagogichni superechnosti rozvitku tvorchiy z-dibnostey shkolyariv // Ridna shkola. – 2004. - № 10.
2. Devdera M. Taemniitsi slovesnoyi tvorchosti. Kniga dlya vchiteliv i vsiy ohochih. – Vinnitsya: PP “Vidavnistvo “Tezis”, 2003. – 120s.
3. Drach I. I. Rozvitok tvorchiy z-dibnostey studentiv – vazhлива skladova pidgotovki maybutnih fahivtsiv: nauk.-metod. zbirnik MON Ukrayini. – Novi tehnologiyi navchannya, 2006, vipusk 45.
4. Zinenko N. Cherez tvorchist – do osobistosti // Ridna shkola. – 2005. - №3.
5. Kutsevol O. Trening kreativnih yakostey uchitelya-slovesnika O. Kutsevol // Divoslovo. – 2008. – № 3.
6. O. Miron (Baran). Dorogoyu dobra i lyubovi // Ukrayinska mova y literatura v serednih shkolah, gimnaziyah, litseyah ta kolegiumah. – 2007 №7.
7. Rukasov V. Realizuemo tvorchiy potentsial osobistosti / V. Rukasov // Ridna shkola. – 2006. – № 12.
8. Saenko T. Formuvannya tvorchoyi aktivnosti maybutnogo vchitelya // Ridna shkola. – 2006. - №12, s. 5 - 8.
9. Safonova N. Tvorchiy pedagog – fundator formuvannya tvorchoyi osobistosti // Ridna shkola. – 2003. - №2.

УДК: 373.3.091.33-056.24:811.111

НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВАДАМИ СЛУХУ ТА ЗОРУ

кандидат педагогічних наук, Гончарова О. А.,
Глушко А. В.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Україна, м. Мелітополь

Статтю присвячено проблемі навчання англійської мови дітей молодшого шкільного віку с вадами слуху та зору. У статті розглядаються основні положення інклюзивної освіти у розрізі навчання англійської мови. Автори вказують на те, що однією із ключових проблем навчання дітей з порушенням слухової та зорової функцій є формування навичок спілкування (вербальних та невербальних). Навчання словесного мовлення не лише рідної мови, але й англійської починається не з літер, а зі слів у системі зв'язного змістового контексту. Змістовим контекстом перших слів є жести.

Ключові слова: інклюзивне навчання, англійська мова, молодший школяр, освіта.

Гончарова О. А., Глушко А. В. Обучение английскому языку детей младшего школьного возраста с проблемами слуха и зрения / Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого. Украина, г. Мелитополь

Статья посвящена проблеме обучения английскому языку детей младшего школьного возраста с нарушениями слуха и зрения. В статье рассматриваются основные положения инклюзивного образования в контексте обучения английскому языку. Авторы указывают на то, что одной из ключевых проблем обучения детей в нарушении слуховой и зрительной функций является формирование навыков общения (вербальных и невербальных). Обучение словесной речи не только родного языка, но и английского языка начинается не с букв, а из слов связного содержательного контекста. Содержательным контекстом первых слов являются жесты.

Ключевые слова: инклюзивное обучение, английский язык, младший школьник, образование.

Goncharova O. A., Glushko A. V. Training English language young school age problems of hearing and of view/ Melitopol State Pedagogical University of Bogdan Khmelnytsky. Ukraine, g. Melitopol

Article deals with a problem of teaching English to primary school children with the hearing and eyesight disorders. The article shows the main principles of inclusive education in the context of English language teaching. The authors indicate that one of the key problems of teaching children the hearing and eyesight disorders is the formation of communication skills (verbal and nonverbal). Developing verbal speaking skill not only of mother tongue, but also of English, doesn't begin with letters, but with the words in meaningful context.

Keywords: inclusive education, English, primary school children, education.

Вступ

У сучасних умовах гуманізації освіти, її відкритості та вимог забезпечення усіх верст населення високим рівнем освіченості держава особливу увагу звертає на організацію навчальної діяльності з дітьми, які мають особливі потреби. Як показує статистика, наведена у процесі проведення круглого столу в Головному управлінні освіти і науки Львівської ОДА, в Україні є 88 тис. дітей, які потребують корекції. Це ціла когорта людей, які не стільки потребують корекції, скільки повноцінної освіти, реабілітації, логопедичної підтримки і тому подібне. Було визнано, що в Україні неохоплені ніякими програмами близько 14 тис. 800 дітей з особливими потребами. Тому в державі створюються сприятливі умови, які б могли допомогти дітям з проблемами розвитку, задовольнити їх потреби, виходячи з реальних можливостей особистості та вимог суспільства. Однією із державних програм такого роду є Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами [1].

Однією з ключових проблем навчання дітей з порушенням слухової та зорової функцій є формування навичок спілкування (вербальних та невербальних) і навчання дітей словесному мовленню. Саме дослідженню проблеми навчання англійської мови дітей з вадами слуху та зору присвячена дана стаття. Актуальність даної статті визначається відсутністю в Україні належної науково-методичної основи для організації навчання дітей з порушеннями слухового та зорового аналізаторів, а також кваліфікованих педагогів, які б володіли корекційними технологіями навчання даної категорії дітей [2].

Метою даної статті є аналіз досвіду країн, у яких система навчання і виховання дітей з вадами слуху та зору перебуває на більш високому рівні, і чий здобутки, на нашу думку, можуть виявитися корисними для розбудови вітчизняної системи корекційно-виховного впливу на дітей з такими порушеннями.

Дослідженням проблеми навчання і виховання сліпоглухих у вітчизняній корекційній педагогіці та психології, а також методики навчання сліпоглухих основам наук та розвитку мовлення займалися А. Акшоніна, Т. Басилова, О. Гончарова, Ю. Лернер, В. Лубовський, Р. Мареева, О. Мещеряков, Л. Пашенцева, М. Певзнер, Ф. Розенфельд, І. Соколянський, Ю. Якімова І. В. Саломатіна та ін. Серед зарубіжних авторів, роботи яких присвячені питанням навчання та виховання сліпоглухих дітей: L. Alsop (2002), R. Blaha (1975), J. Bruner (1989), D. Chen (1998), P. Elliot, P. Freeman (2001), L. Jacobs (2002), С. К. Jensema (1979).

Необхідно зазначити, що за кордоном були розроблені програми «Реабілітація, що базується на безпосередньому оточенні» (ООН) і «Інклюжен» (США). Багато що свідчить про те, що в цілому соціальні стереотипи поведінки, відношення до інвалідів поступово еволюціонують,

минаючи шлях від неуваги і відкидання до прийняття і визнання їх прав, достоїнства і корисності суспільству. По всій країні почали з'являтися суспільні організації і клуби для інвалідів [3].

Позитивним є приклад високорозвинених країн світу у визнанні принципу рівних можливостей у сфері початкової, середньої та вищої освіти для дітей та молоді, який позначився на створенні у багатьох із цих країн інтегрованих структур (мейстрімінг) – спільного навчання дітей-інвалідів зі здоровими дітьми. Показовим є досвід Австрії, де уряд у 1993 р. ухвалив Закон, який дозволяє батькам обирати навчальний заклад [4].

Отже, інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей [5].

Метою інклюзивного навчання є реалізація права дітей з особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, їх соціалізація та інтеграція у суспільство, залучення сім'ї до участі у навчально-виховному процесі. Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами організовується відповідно до «Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 та наказу Міністерства освіти і науки України від 23.07.2013 № 1034 «Про затвердження заходів щодо впровадження інклюзивного навчання в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2015 року».

Особливе місце серед людей з психофізичними вадами займають особи з порушеннями зору, оскільки пізнання довкілля відбувається переважно за допомогою зорового аналізатора. Школа для дітей з вадами зору покликана забезпечити становлення особистості дитини, розвиток її можливостей та задатків, корекцію відхилень, лікування, гігієну і охорону зору, формування уміння вчитися.

В початковій школі проводяться заняття з розвитку зорового сприйняття, тактильних відчуттів та дотикового сприйняття, лікувальної фізкультури, ритміки, соціально-побутової орієнтації, орієнтування в просторі, корекції мовних порушень. Учні освоюють способи наочно-образного мислення, здобувають вміння і навички колективної навчальної діяльності, читають, пишуть, рахують, вчать елементарним прийомам особистої гігієни, самообслуговування, мобільності [5].

На думку Л. Солнцевої [6] інтегрувати дитину потрібно поступово, перевіряючи її здатність до навчання в різноманітних видах діяльності. У працях вітчизняних тифлосурдопедагогів ми знаходимо декілька подібних між собою періодизацій комунікативного розвитку сліпоглухої дитини.

І. Соколянський виділяв два періоди у розвитку сліпоглухої дитини: період накопичення та формування образів оточуючої дійсності; або

добукварний період; період практичного засвоєння граматичного ладу мови, у якому вчений виділяв п'ять етапів (навчання жестам; заміна жестів дактильними словом; вивчення дактильної абетки; перекодування дактильної букви у крапку; складання текстів) [7]. Такий ж підхід, на нашу думку можна застосувати до навчання англійської мови.

У вітчизняній дефектологічній літературі першим спеціальним засобом спілкування сліпоглухих дітей вважаються природні жести (Т. Басилова, О. Мещеряков, І. Соколянський, А. Ярмоленко). А. Апраушев вважав, що передумови формування природних жестів виникають на основі системи дотикових образів. Ми схильні вбачати у понятті «дотиковий образ» аналог терміну американської спеціальної літератури «дотикові підказки». Саме природні жести необхідні для усвідомлення сліпоглухою дитиною можливості позначення предметів, явищ і дій через символи. До першого десятка жестів, поданих у працях А. Апраушева, Т. Басилової належать жести, які позначають дії по самообслуговуванню дитини («їсти», «спати», «вмиватися», «купатися», «туалет», «гуляти», «вставати», «сідати», «пити», «одягатися» тощо).

Навчання словесному мовленню не лише рідної мови, але й англійської починається не з літер, а зі слів у системі зв'язного змістового контексту. Змістовим контекстом перших слів є жести. Словесне мовлення у дактильній формі є надбудовою над жестовим мовленням, що виникає всередині нього як його варіант, і надалі розвивається в окрему домінуючу форму мовлення. Перші дактильовані слова сприймаються дитиною як нові пальцеві жести, але складнішої конфігурації.

І. Соколянський стверджував, що першими дактильними словами при вивченні англійської мови мають бути обов'язково назви конкретних, добре знайомих дитині предметів, тобто іменників. В американській тифлосурдопедагогіці перші жести, які демонструються дитині позначають дії, оскільки за своєю природою жест має загально ситуативний характер і співвідноситься із ситуацією виконання діяльності загалом, у той час як першими дактильованими англійськими словами є назви конкретних предметів або дієслів у спонукальній формі [7].

Глобальне сприймання дактильованих англійських слів обумовлюється тим, що для сліпоглухої дитини буква може набути значення лише як елемент значущого слова, а не сама по собі. Уявлення про букву у дитини формується після практичного оволодіння мовою. Коли дитина засвоїть кілька десятків англійських слів, які позначають конкретні предмети, її знайомлять із дактильним англійським алфавітом. Після вивчення алфавіту дитині можна давати будь-яке слово, поєднавши його з відповідним жестом та предметом. Після міцного засвоєння дактильного алфавіту дитину навчають рельєфно-крапковому шрифту Брайля, поєднуючи брайлівські літери з відомими дактилематами, дактильовані англійські слова з табличками з написом шрифтом Брайля або великими друкованими літерами.

Висновки

Впровадження інклюзивної освіти в загальноосвітнє середовище

передбачає максимальне врахування індивідуальних психологічних особливостей дітей з психофізичними вадами та створення сприятливих умов для повноцінного формування особистості, де кожен, незалежно від віку й статі, етнічної належності, здібностей, наявності або відсутності особливостей у розвитку, зможе брати участь у життєдіяльності суспільства. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у детальній розробці спеціальних навчальних програм відповідно до кожної окремої нозології особливої дитини та підготовці висококваліфікованих педагогічних працівників для роботи в загальноосвітньому середовищі в умовах інклюзії.

Література:

1. Концепція державного стандарту спеціальної освіти дітей з особливими потребами. – Режим доступу: <http://www2.zn.edu.ua.net/storage/195.doc>
2. Глушенко К. О. З досвіду роботи зі сліпоглухими у реабілітаційному центрі Sense Scotland, м. Глазго, Шотландія [Текст] / К. О. Глушенко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та психологія. Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2008. – №9. – С.14-18.
3. Целок Д. В. Програма «Інклюжен»: Новая модель социализации инвалидов в учебных заведениях США / Д. В. Целок // Дефектология. – 1996. – № 5.
4. Іванова І. Б. Соціально-психологічні проблеми дітей-інвалідів / І. Б. Іванова. – К.: Логос, 2000. – 86 с.
5. Колупаєва А. А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи: Монографія / Алла Анатоліївна Колупаєва. – К.: «Самміт-Книга», 2009. – 272 с.
6. Солнцева Л. И. Модели интегрированного обучения детей с нарушением зрения / Л. Солнцева // Дефектология. – 1997. – № 2. – С. 8-13.
7. Соколянський І. А. Обучение слепоглухонемых детей / И. А. Соколянський // Дефектология. – 1989. – № 2. – С. 75-84.

References:

1. Kontseptsiya derzhavnogo standartu spetsial'noyi osvity ditey z osoblyvymy potrebamy – Rezhym dostupu: <http://www2.zn.edu.ua.net/storage/195.doc>
2. Hlushenko K. O. Z dosvidu roboty zi slipohlukhymy u reabilitatsionomu tsentri Sense Scotland, m. Hlaz-ho, Shotlandiya [Tekst] / K. O. Hlushenko // Naukovyy chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova. Seriya 19. Korektsiyna pedahohika ta psykholohiya. Zb. naukovykh prats'. – K.: NPU imeni M.P. Drahomanova, 2008. – № 9. – С.14 – 18.
3. Tselok D. V. Prohramma «Ynklyuzhen»: Novaya model' sotsyalyzatsyy ynvalydov v uchebnykh zavedenyakh SSHA / D. V. Tseluk // Defektolohyya. – 1996. – № 5.
4. Ivanova I. B. Sotsial'no-psykholohichni problemy ditey-invalidiv. – K.: Lohos, 2000. – 86 s.
5. Kolupayeva A. A. Inklyuzivna osvita: realiyi ta perspektyvy: Monohrafiya / Alla Anatoliyivna Kolupayeva. – K.: «Sammit-Knyha», 2009. – 272 s.

6. Solntseva L. Y. *Modely yntehryrovannoho obuchenyaya detey s narusheniyem zreniyya* / L. Solntseva // *Defektolohyya*. – 1997. – № 2. – S. 8–13.
7. Sokolyansky Y. A. *Obuchenye slepohlukhonemikh detey* / Y. A. Sokolyansky // *Defektolohyya*. – 1989. – № 2. – S. 75–84.

УДК: 373.3.091.33-056.24:811.111

НАВЧАННЯ ВИМОВИ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ВАДАМИ МОВЛЕННЯ

кандидат педагогічних наук, Гончарова О. А.

Дем'яненко С. А.

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького, Україна, м. Мелітополь

У статті розглядаються основні положення інклюзивної освіти щодо навчання дітей молодшого шкільного віку, які мають певні вади мовлення. Автори аналізують роботи вчених, які займалися дослідженням методики навчання вимови англійської мови, наводять нормативні документи, які регулюють питання інклюзивної освіти в Україні, висвітлюють підходи до навчання вимови дітей з вадами мовлення.

Ключові слова: молодший школяр, англійська мова, інклюзивна освіта, вимова, мовлення.

Goncharova O. A., Demyanenko S. A. Obucheniye proiznošeniyu angliyskogo yazyka mladshix shkolnykov s narusheniyami rechi/ Melitopolskiy gosudarstvenniy pedagogicheskiy universitet imeni Bogdana Khmelnytskogo. Ukraina, g. Melitopol

В статье рассматриваются основные положения инклюзивного образования в обучении детей младшего школьного возраста, которые имеют определенные нарушения речи. Авторы анализируют работы ученых, которые занимались исследованием методики обучения произношения английского языка, приводят нормативные документы, регулирующие вопросы инклюзивного образования в Украине, освещают подходы к обучению произношения детей с нарушениями речи.

Ключевые слова: младший школьник, английский язык, инклюзивное образование, произношение, речь.

Goncharova O. A., Demyanenko S. A. Teaching English pronunciation children of primary school age with speech defects/ Melitopol State Pedagogical University named after Bogdan Khmelnytsky. Ukraine, Melitopol

This article outlines the main principles of the inclusive education of primary school children with certain speech disorders. The authors analyze the works of scientists who researched methods of teaching English pronunciation, refer to the normative acts, that regulate which inclusive education in Ukraine, cover the approaches to teaching pronunciation to the children with speech disabilities.

Key words: primary school children, English language, inclusive education, pronunciation, speech.

Вступ

Кожна дитина по-своєму унікальна і потреби кожної дитини специфічні. Кожна дитина становить незмірну цінність для своїх батьків і родичів, а всі діти разом – неоціненний скарб суспільства, запоруку його майбутньої долі. В Україні щороку понад 18 тисяч дітей стають інвалідами. У зв'язку з цим постає важливе питання запровадження інклюзивного навчання.

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ), лише 20 % народжених умовно вважаються здоровими дітьми, інші – або страждають порушеннями психофізичного розвитку, або знаходяться в стані між здоров'ям і хворобою. На сучасному етапі розвитку освіти дуже важливим є визнання прав, інтересів та потреб такої дитини, надання їй допомоги у процесі соціалізації та вибору професійної діяльності. Тому інклюзивне навчання набуває важливого значення, що передбачає спільне перебування дітей із порушеннями психофізичного розвитку з їх здоровими однолітками.

Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами організовується відповідно до “Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах”, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 та наказу Міністерства освіти і науки України від 23.07.2013 № 1034 “Про затвердження заходів щодо впровадження інклюзивного навчання в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2015 року”.

Останнім часом кількість дітей з вадами мовлення збільшилась, навіть більше ніж 10 років тому. Багато вчених займалися вивченням дітей із обмеженими мовленнєвими можливостями: Г. Жаренкова, Г. Каше, Р. Левіна, Н. Новотворцева, Н. Нікашина, Л. Спірова, Т. Філічев, Г. Чіркїна, та інші. Л. Виготський вважає, що мовлення знаходиться у тісному взаємозв'язку з мисленням, дитина, яка має вади мовлення, не може в повній мірі виконувати мисленнєво-пізнавальну функцію, тому для неї є проблемним висловлення думки, опанування читанням і письмом в початковій школі [1].

Закладом освіти, який забезпечує інклюзивну освіту як систему освітніх послуг, є інклюзивна школа. Вона адаптує навчальні програми та плани, форми та методи навчання, фізичне середовище, співпрацює з фахівцями, що надають спеціальні послуги відповідно до різних освітніх потреб дітей, створює позитивний клімат в шкільному середовищі [2].

Інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей. Метою інклюзивного навчання є реалізація права дітей з особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, їх соціалізація та

інтеграція у суспільство, залучення сім'ї до участі у навчально-виховному процесі [3].

Основним принципом інклюзивної школи є те, що всі діти навчаються разом, коли це виявляється можливим, не дивлячись на певні труднощі чи відмінності між ними. Відповідно до сучасних досліджень, порушення мовлення є терміном для позначення відхилень від мовленнєвої норми, прийнятої в мовному середовищі, що частково або повністю перешкоджають мовленнєвому спілкуванню, обмежують можливості пізнавального розвитку.

Навчання вимови в початковій школі – одне з основних завдань, оскільки на початковому етапі вивчення англійської мови формуються основні механізми, і вже у майбутньому коригувати фонетичні помилки буде набагато важче. Треба зазначити, що добре сформовані навички вимови мають велике значення не тільки в плані говоріння, але й розуміння мовлення, оскільки той, хто сприймає інформацію, спирається на вже відомі йому звукові образи. Тому особливо важливим є навчити дітей з вадами мовлення якомога точно та правильно вимовляти звуки англійської мови.

Існує спеціальна навчальна програма з вивчення іноземної (англійської) мови для учнів молодших класів із тяжкими порушеннями мовлення. Це нормативний документ, у якому конкретизовано визначені Державним стандартом початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами (від 21 серпня 2013 р. № 607, Київ) результати навчання відповідно до певної складової освітньої галузі, розкрито її зміст, репрезентовано рекомендації щодо врахування особливостей перебігу навчально-виховного процесу в умовах наявності порушень мовленнєвого розвитку [4].

Вимова звуків англійської мови значно відрізняється від української. Як нам відомо, діти з без відхилень у мовленні засвоюють необхідний словниковий запас, оволодівають граматичними формами, здатні до оволодіння звукового і морфемного аналізу слів. Проте діти, маючи різні форми мовленнєвої патології, відстають у розвитку цих процесів. При навчанні англійської мови кожен учитель повинен серйозну увагу приділяти роботі над вимовою, прагнути виробити в дітей навички правильної вимови та вільного, швидкого мовлення [5]. Коли вчитель працює з дітьми, він використовує певні прийоми для ефективної роботи над створенням потрібної вимови. Спочатку він вимовляє нове слово, потім послідовно проговорює окремі звуки, які містить дане слово. Всі учні повторюють за вчителем. Сприймання дітьми вимови окремих звуків допомагає правильно вимовити слово. Потім вчитель вимовляє ціле слово і пропонує дітям повторити та розчленувати на окремі звуки.

Вагомий внесок у процес оволодіння звуковою стороною іноземного мовлення робить скоромовка – це вигадана фраза з добром звуків, важким для вимови, в жартівливій формі, яку треба вимовити швидко, без заминки [6]. Особливо важливого значення вони набувають при навчанні учнів із легкими мовленнєвими дефектами: шепелявістю, картавістю, оскільки в дитини до

моменту вступу до школи досить міцно закріплена неправильна вимова окремих звуків, а використання скоромовок на уроках іноземної мови допоможе вчителю в невимушеній ігровій формі відпрацювати вимову окремих приголосних, особливо тих, які відсутні в рідній мові [6]. Для дітей, які мають проблеми у вимові окремих звуків, тобто шепелявість, картавість, гнусавість, учителям потрібно правильно добирати мовний матеріал. Треба використовувати скоромовки, які насичені лише проблематичними звуками [7].

Дуже важливо навчити дитину стежити за артикуляцією. Головне, щоб навчання проводилося цікаво для дитини, у формі гри. Існує багато різних вправ для роз'яснення правильної вимови. Наприклад, попросить дитину уявити собі святковий торт зі свічками, які треба погасити на звуці [p]. Даний звук вимовляється з придибом. Нехай під час виконання цієї вправи дитина піднесе невеликий аркуш паперу близько до обличчя і спробує вимовити звук [p]. Якщо при енергійній вимові листочок відхиляється, то дитина вимовляє правильно. Також можна запропонувати дитині зобразити, як дзижчать жуки, коли літають або повзають у траві [dʒ] тощо [7]. Щоб у дитини правильно розвивалося мовлення, необхідно розмовляти з нею іноземною мовою, аби вона чула вимову, заучувати вірші, читати книги, співати спеціальні пісні, особливо добре це робити з дітьми, яким властиве заїкання.

Для правильної артикуляції звуків під час вивчення вимови на початковому етапі оволодіння усним мовленням, рекомендується виконувати з дітьми спеціальні вправи. Ось декілька з них: учні мають підняти кінчик язика до альвеол і декілька разів то відводити його, то сильно притискати до альвеол, не відгинаючи вперед чи назад. В наступній вправі діти дивлячись в дзеркало, спочатку повільно, а потім швидко мають надавати губам положення, яке необхідне для вимовляння голосних: [a], [o], [y], [e], [u], [i] [7].

Висновки

Отже, при вивченні англійської мови добре сформовані навички вимови мають велике значення не тільки в плані говоріння, але й розуміння мовлення, оскільки той, хто сприймає інформацію, спирається на вже відомі йому звукові образи. Тому особливо важливим є навчити дітей з вадами мовлення якомога точно та правильно вимовляти звуки іноземної мови.

Протягом багатьох років різні вчені працювали над цим питанням. На сучасному етапі навчання розроблено багато вправ та засобів для подолання цієї проблеми, які забезпечують розвиток артикуляційного апарату дітей з вадами мовлення, та дозволяють на скільки це можливо опанувати вимову англійської мови. Працюючи з такими дітьми, педагог повинен не тільки покладатися на розроблені вправи, але й звертати велику увагу на якість власного мовлення, оскільки від цього буде залежати якість сприйняття навчального матеріалу учнями.

Література:

1. Гергель А. Ф. Психофізіологічні передумови навчання англійської мови учнів молодшого шкільного віку / А. Ф. Гергель – К.: КДППМ – 1993. –

40 с.

2. *Інклюзивна освіта. – Режим доступу:* <http://www.google.com.ua/url?url=http://dnz9.edu.vn.ua/uploads/tiger1329666861.doc&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ei=PEo5VJDhBMvMygPLloGADg&ved=0CCsQFjAE&usg=AFQjCNHrICas1mB1Jem8MBgC6gMagiY3SQ>
3. *Методичні рекомендації щодо організації та змісту інклюзивного навчання дітей із особливими освітніми потребами. – Режим доступу:* http://www.google.com.ua/url?url=http://svlosvita.ucoz.ua/zo/do_inkluzivnoi.doc&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ei=jtM_VI_9L8XZywOZj4DACv&ved=0CCMQFjAD&usg=AFQjCNEhTNov8kXTJpmCq=TfBbQs4I50sg
4. *Навчальні програми для підготовчого, 1-4 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з тяжкими порушеннями мовлення. – Режим доступу:* http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/693/navchalni_programi11/
5. *Аксьонова Л. І. Спеціальна педагогіка / Л. І. Аксьонова, Б. А. Архипов – М.: Видавничий центр "Академія" – 2004. – 347 с.*
6. *Скоромовки на уроках англійської мови як засіб корекції легких дефектів мовлення учнів. – Режим доступу:* <http://kazachiner.narod.ru/engskor.html>
7. *Навчання дітей правильної вимови англійських звуків. – Режим доступу:* <http://arhiv-statey.pp.ua/index.php?newsid=6657>

References:

1. *Gergel' A. F. Psy'xofiziologichni peredumovy` navchannya anglijs'koyi movy` uchniv molodshogo shkil`nogo viku / A. F. Gergel` – К.: KDPIIM – 1993. – 40 s.*
2. *Inklyuzy`vna osvita. – Rezhym`m dostupu:* <http://www.google.com.ua/url?url=http://dnz9.edu.vn.ua/uploads/tiger1329666861.doc&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ei=PEo5VJDhBMvMygPLloGADg&ved=0CCsQFjAE&usg=AFQjCNHrICas1mB1Jem8MBgC6gMagiY3SQ>
3. *Metody`chni rekomendaciyi shhodo organizaciyi ta zmistu inklyuzy`vnogo navchannya ditej iz osobly`vy`my` osvitnimy` potrebamy`. – Rezhym`m dostupu:* http://www.google.com.ua/url?url=http://svlosvita.ucoz.ua/zo/do_inkluzivnoi.doc&rct=j&q=&esrc=s&sa=U&ei=jtM_VI_9L8XZywOZj4DACv&ved=0CCMQFjAD&usg=AFQjCNEhTNov8kXTJpmCq=TfBbQs4I50sg
4. *Navchal`ni programy` dlya pidgotovchogo, 1-4 klasiv special`ny`x zagal`noosvitnix navchal`ny`x zakladiv dlya ditej z tyazhky`my` porushennyamy` movlemnyya. – Rezhym`m dostupu:* http://www.mon.gov.ua/ua/activity/education/56/693/navchalni_programi11/
5. *Aks`onova L.I. Special`na pedagogika / L.I. Aks`onova, B.A. Arxy`pov – М.: Vy`davny`chy`j centr "Akademiya" – 2004. – 347 с.*
6. *Skoromovky` na uroках anglijs'koyi movy` yak zasib korekciyi legky`x defektiv movlennya uchniv. – Rezhym`m dostupu:* <http://kazachiner.narod.ru/engskor.html>
7. *Navchannya ditej pravyl`noyi vy`movy` anglijs'ky`x zvukiv. – Rezhym`m dostupu:* <http://arhiv-statey.pp.ua/index.php?newsid=6657>

УДК 378.018

ПРО ПІДГОТОВКУ СТУДЕНТА-МАГІСТРАНТА ДО РОБОТИ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ ЧЕРЕЗ ВЗАЄМОДІЮ З ВИКЛАДАЧАМИ ВИШУ
кандидат педагогічних наук, Дятленко Т. І.

Глухівський національний педагогічний університет ім. О. Довженка, Україна, Глухів

У статті порушено проблему підготовки студента-магістранта до роботи в профільній школі, розкрито поняття «методична компетентність», з'ясовано показники, у яких вона виражається, представлено результати опитування викладачів у контексті окресленої проблеми, простежено взаємозалежність між методичною компетентністю викладачів вишу і рівнем професійного становлення студента в умовах навчального закладу, накреслено напрями взаємодії між викладачем і студентом як ефективної форми роботи, зокрема названо види діяльності за такими напрями, як науково-дослідна, науково-методична робота та організація науково-дослідницької роботи студентів.

Ключові слова: методична компетентність, показники діяльності викладача, напрями взаємодії.

Дятленко Т. І. О подготовке студента-магистранта к работе в профильной школе через взаимодействие с преподавателями вуза/ Глуховский национальный педагогический университет им. А. Довженка, Украина, Глухов

В статье подымается проблема подготовки студента - магистранта к работе в профильной школе, раскрыто понятие «методическая компетентность», обозначено показатели, в каких она выражается, представлено результаты опроса преподавателей в контексте очерченной проблемы, прослеживается взаимозависимость между методической компетентностью преподавателей вуза и уровнем профессионального становления студента в условиях учебного заведения, начерчены направления взаимодействия между студентом и преподавателем как эффективной формы работы, именно названо виды деятельности за такими направлениями, как научно-исследовательское, научно-методическое и организация научно-исследовательской работы студентов.

Ключевые слова: методическая компетентность, показатели деятельности преподавателя, направления взаимодействия.

Diatlenko T. I. The preparation of the student-graduate to work in a specialized school through interaction with high school teachers/ Hlukhiv National Pedagogical University named by Alexandr Dovzhenko, Ukraine, Hlukhiv

The article raised the issue of the preparation of future teacher of Ukrainian language and literature to work in a specialized school, disclosed the meaning of "methodical competence", identified the indicators, in which it is expressed, presented the results of a survey of high school teachers in the context of identified problems, there is interdependence between the methodical competence